

אורנים ללא גבולות: אורנים בראי של רב-לשוניות, רב-תרבותיות ופעילות חינוכית בזירה הבינלאומית

תהליך בְּנָאוּם אורנים קשור בטבורו לרב-תרבותיות של המכללה, ומתרחש בשלושה שלבים: יצירה והעמקה של קשר עם מוסדות להשכלה גבוהה וקהילות בחו"ל; אירוח של אנשי סגל וסטודנטים ממוסדות להשכלה גבוהה מחו"ל; והיווצרות של אקלים רב-תרבותי בקרב סגל וסטודנטים מתרבויות שונות בארץ. במסמך זה מובאת הצעה לשני סימפוזיונים עוקבים שיעסקו בתהליך זה, באמצעות בחינת הפעילות של מכללת אורנים בזירה הבינלאומית בהובלת בית הספר הבינלאומי באורנים, ובהיבט הרב-תרבותי והרב-לשוני של הקמפוס.

הסימפוזיון הראשון יעסוק בבחינת הפעילות וההשפעה של אורנים בזירה הבינלאומית, בקרב יהדות התפוצות – באירופה, בארצות הברית ובסין; הסימפוזיון השני יבחן את החברה הישראלית הרב-תרבותית והרב-לשונית המתהווה בקמפוס אורנים, ואת האינטראקציה שבין המכללה והקהילות הסובבות אותה. ניגע גם ביחס ההשפעה ההדדי שבין הפעילות של אורנים בזירה הבינלאומית לבין הסגל והסטודנטים באורנים.

שני הסימפוזיונים מספרים את סיפור השתלבותם של מרצים/חוקרים וסטודנטים של אורנים בפעילות בינלאומית, ומראים את כוחה של אותה פעילות בהצמחת מודעות לרב-לשוניות ולרב-תרבויות בקרב אנשי סגל וסטודנטים בקמפוס. הדדיות זו תודגם, למשל, בהצגת פרויקט חולמי הגליל, שמשקף את הקשרים מחוץ ובתוך אורנים: הפרויקט, יוזמה בינלאומית ואורנימית, מפגיש בין תלמידי תיכון מקהילות יהודיות וערביות בישראל, בליווי סגל וסטודנטים של אורנים מאותן קהילות, וכשנוסעים לחו"ל בין תלמידים ומחנכים מקהילות אלה לבין תלמידים מתרבויות ודתות שונות ברחבי העולם.

סימפוזיון ראשון : אורנים ללא גבולות – פעילות חינוכית בזירה הבינלאומית

יושב ראש הסימפוזיון : פרופ' דוד מיטלברג

משך הסימפוזיון : 90 דקות (ארבע הרצאות באורך 15 דקות כל אחת, ואחריהן דיון)

1. הרצאה : הקיבוץ, חוויה ישראלית ועמיות יהודית 1979-2021

מציג : פרופ' דוד מיטלברג

משך ההרצאה : 15 דקות

תקציר : ההרצאה סוקרת את תולדות המחקר והפיתוח של החוויה הישראלית בקיבוץ, כלומר אירוח של נוער יהודי מהתפוצות בתנועה הקיבוצית החל מ-1979 ועד ימינו : מאולפן הקיבוץ לעולים, דרך פרויקט אורן לתיירים יהודים מהתפוצות, ועד לתוכניות מסע ואולפן קיבוץ. ההרצאה תתמקד במחקר שנערך ב-2020 והשווה בין תוכניות מסע מטעם תנועת נוער, שמשכן שנה, ואולפן קיבוץ, שמשכו חצי שנה. עם סיום התוכניות, נבדקו עמדות הנחקרים בתחומים הבאים :

1. לימודי השפה העברית – רמת הידע בשפה העברית ; שביעות הרצון מההתקדמות העצמית בלימוד השפה, מההוראה פנים מול פנים ומההוראה המקוונת.
2. הבעה הסביבתית והמפגש חברתי – קשרים בין משתתפי התוכנית וחברי הקיבוץ.
3. החוויה הישראלית תחת משבר הקורונה.
4. הערכה כללית של המשתתפים על שהותם בארץ ועל התוכנית שבה השתתפו.

היה מעניין למצוא כי בשתי התוכניות הנחקרות – הבעה הסביבתית שימשה כהגנה כנגד איום הבדידות בתקופת הקורונה והשפיעה על הצלחת התוכנית כולה. הצעירים נהנו מהגנה כפולה : אחת בקבוצת האם שלהם, ושנייה במסגרת הקיבוץ המארח אותם.

2. הרצאה : הכשרת מורים בתפוצות ברוח אורנים

מציגים : ג'קי לוי-אטיאס ולורי אברמסון

משך ההרצאה : 15 דקות

תקציר: באמצעות בית הספר הבינלאומי, מכללת אורנים מכשירה מורים מהתפוצות בתחומי ידע שונים ומגוונים. בבסיס הכשרה זו עומדת תפיסת עולם פלורליסטית וגישה חינוכית חווייתית ויצירתית, המשלבת בין ידע דיסציפלינרי ובין הכשרה להוראתו, בדגש על תפיסות פדגוגיות חדישות. במפגש זה נדון ביחודן של הכשרות המורים בתפוצות באמצעות מכללת אורנים, ונעמוד על האתגרים, הדילמות וההצלחות שלהן. הכשרות אלה כוללות:

- הכשרות מורים ליהדות בתפוצות
- הכשרות מורים לעברית במדינות ברית המועצות לשעבר
- הכשרות מורים להיסטוריה בדרום אמריקה
- השתלמויות למורים מישראל ומהתפוצות, במסגרת תוכניות קשר בית ספריות

מחקר והערכה של התוכניות השונות מעלה כי המשתתפים בהן עוברים תהליכים של שינוי בהוראה ושל העצמה. כך, למשל, מציינים המשתתפים בתוכנית להכשרת מורים ליהדות בתפוצות כי שיטות ההוראה והגישות הפדגוגיות החדשות של אורנים מעלים את רמת ההוראה שלהם ואת איכות הלמידה בכיתה. כמו כן, הם מציינים את חשיבותה של ההתנסות (פרקטיקום), המשלבת בין חשיבה רפלקטיבית, שיטות ומודלים חדשים להוראה וגישה אנושית של המנטורים, ומאפשרת למורים להרחיב את ה"רפרטואר", לרכוש ביטחון עצמי ומסוגלות עצמית, וללמוד וללמד באווירה תומכת.

3. הרצאה: לנסוע לשם ולחזור הביתה: מכללת אורנים בסין

מציגות: ד"ר גייל סוסקין וד"ר אורית דרור

משך ההרצאה: 15 דקות

תקציר: בהרצאה יוצג מחקר שנערך על משלחות של מרצים מהחוג לגיל הרך באורנים, שיצאו לסין בשנים 2017-2019. המשלחות הוזמנו על-ידי מוסדות סיניים, שביקשו ללמוד את תפיסות הגיל הרך האורנימיות. יציאת המשלחות נפסקה בעקבות מגפת הקורונה. מטרת המחקר הייתה לבחון מהם המניעים, הרווחים והאתגרים אשר ניצבו בפני המשתתפים במשלחות אלו. במבט רחב, יכול המחקר לשפוך אור על תרומת בְּנָאוֹם מכללה לחינוך לסגל האקדמי העובד בה. המחקר כלל ראיונות עומק מובנים למחצה עם תשעה אנשים שהיו קשורים למשלחות – הן חברים המשלחות והן דמויות מפתח בתפקידי ניהול במכללה.

ניתוח הראיונות מצביע על התמות הבאות: (1) תחושת העצמה של משתתפי המשלחת (2) השפעת הנסיעה על ההוראה במכללה; (3) הצורך לפעול בגמישות לכל הנוגעים בדבר; (4) בניית הקשר עם סין כנדבך משמעותי

בפְּנְאֹם המכללה. עוד עלה שהעבודה בסין של המרצים שנסעו נתפסה על ידם באופן חיובי. יתר על כן, המרואיינים הצביעו על הצלחות לא צפויות מראש. הצלחות אלו היו מורגשות אצל המרצים שנסעו, החוג לגיל הרך כולו ואף ביחידות ניהול של אורנים.

4. הרצאה: בית הספר הבינלאומי באורנים: אתגרים ומשימות

מציג: ד"ר מולי פלג

משך ההרצאה: 15 דקות

תקציר: לפְּנְאֹם החינוך הגבוה יש ייעוד כלל-עולמי: לקדם ולעודד סולידריות ואמפתיה חוצי-גבולות. ייעוד זה מושג כאשר קשרים ושיתופי פעולה בין חוקרים וסטודנטים מארצות מפותחות ומתפתחות מסייעים לבנייה ולחיזוק של תשתיות ושל יכולות חברתיות וכלכליות בארצות החלשות יותר.

אחד המדדים לחוסנו ולמעמדו של מוסד אקדמי כיום הוא מידת הפְּנְאֹם שלו. בית הספר הבינלאומי של אורנים אמון על ביסוס הקשרים הבינלאומיים של המכללה, תוך הפצת הדימוי והיוקרה המלווים מגמה זו. מכאן נגזרים שני יעדיו הבולטים: (1) קידום וחיזוק מגמות פְּנְאֹם (חיבור למוסדות אקדמיים ברחבי העולם, השתתפות בכנסים בינלאומיים, מחקר ופרסומים משותפים, חילופי סגל וסטודנטים); (2) הידוק הקשר עם סגל המרצות והמרצים, תוך עידודם לקידום מקצועי וחיבורם לאפשרויות לימוד ומחקר בחו"ל.

זהו תהליך לא פשוט, שבולטים בו הן אתגרים מבחוץ – לייסד ולפתח קשרים בינלאומיים בעידן של מגיפה עולמית, הסוגרת גבולות ומצמצמת תנועה – והן מבית: לעורר תודעה, לספק מידע ולתרגל מיומנויות בקרב חברות וחברי סגל, על מנת להצטרף לקהילה אקדמית גלובלית. עם אתגרים אלה מתמודד בית הספר הבינלאומי, והפנים הם לשינוי חיובי בשתי החזיתות.